PENTRU O MOLDOVĂ UNICĂ ȘI INDIVIZIBILĂ

OAMENII SÎNT INDUȘI IN EROARE

Timp de trei zile un grup de deputați ai poporului ai R.S.S. Moldova au avut întîlniri cu colective de muncă din raionul Slobozia. Corespondentul nostru a avut o întrevedere cu dl. Valeriu MATEI, conducătorul grupului, membru al Prezidiului Sovietului Suprem al republicii, scriitor.

— Dl. Valeriu Matei, situația social-politică din raioanele din stînga Nistrului s-a tensionat și mai mult după proclamarea așa-zisei republici nistrene. Ce impresii v-au lăsat întîlnirile din acest raion?

— Grupul nostru de deputați a avut întîlniri cu populația la întreprinderea intergospodărească pentru producerea fructelor «Pamiati Iliciu», la Caragași, la Slobozia. La Krasnaia ne-am întîlnit cu lucrătorii fabricii de conserve. Reprezentanții noștri au mai fost la Corotna, la Nezavertailovca, la Pervomaisc și în alte localități, ne-am întîlnit cu intelectualitatea de la sate. In majoritatea cazurilor ne-am convins că oamenii înțeleg just problemele existente. In orice caz, în colectivele, în care am fost personal, oamenii numai la început erau prea agresivi. Iar după o discuție de o oră-două lucrurile începeau să se clarifice și ascultătorii își schimbau diametral opiniile. M-am ciocnit și de faptul că foarte mulți nu știu ce s-a întîmplat, ce fel de republici au fost formate, mai ales la întîlnirile din cîmp au auzit ceva despre autonomie, dar ce republică, cine a proclamat-o, cînd și unde, cine o conduce — oamenii nu știu.

La fabrica de conserve, la alte întreprinderi industriale, firește, oamenii cunoșteau mai multe, fiindcă acolo erau și unii participanți la congresul cu pricina. Ei ne adresau multe întrebări, iar noi le-am explicat ce înseamnă acest act din punct de vedere juridic, politic și economic. Și chiar liderii, care veniseră de la O.S.T.C. la fabrica din Krasnoie, pînă la urmă au ajuns să înțeleagă că nu s-a procedat corect și că republica lor n-are nici un temei juridic. Trebuie să spunem că nu-i ușor de lucrat cu oamenii, deoarece O.S.T.C. a desfășurat aici, timp de peste doi ani, un masiv lucru propagandistic, folosind stațiile locale de radio, organele de presă — gazeta «Dnestrovskaia pravda», foile volante, — dar argumentele lor se risipeau ușor la primele noastre explicații despre Tricolor, alta — totul despre alfabetul latin și istoria noastră, cu documente, fotografii ș. a. m. d., ca lumea să se poată convinge de realitatea existentă. Cred că va fi înfăptuită și intenția Parlamentului și a Guvernului cu privire la publicarea datelor despre economia noastră națională, despre repartizarea bunurilor materiale pe raioane, pentru că multe din produsele de primă necesitate nu ajung la destinatar. În această ordine de idei trebuie să concretizăm la care baze se adună bunurile produse, cine și unde le repartizează, fiindcă cele mai multe probleme abordate la întîlniri poartă un caracter economic. Și dacă e să judecăm la rece, chiar și formarea acestei republici nu are la bază Tricolorul, alfabetul latin sau declarația despre suveranitate, ci cu totul altceva.

— Face impresia că înșiși separatiștii de la Tiraspol n-au proclamat în serios așa-numita republică nistreană, ci mai mult în scop de propagandă pentru a complica situația în care sau pomenit oamenii de aici și de a-și realiza scopuri meschine.

— Firește, este și un scop de propagandă, dar este și o încercare de a apăra anumite interese, ca să le zic așa, de grup și să nu le zic de mafie, o încercare de a camufla anumite lucruri. Pentru că în îndărătul acestor lideri stau anumite forțe din economia de aici, precum și de la centru, care provoacă aceleași procese nu numai la noi, dar și în Federația Rusă, în Gruzia, în alte părți. Și trebuie să spunem lucrurilor pe nume. Între altele, la recenta sesiune extraordinară s-a dat citire unor documente, unor procese-verbale ale unor întîlniri ale liderilor de la Tiraspol, susținute la Moscova cu unii lideri de acolo, care simt că le fuge pămîntul de sub picioare și-și pierd posturile. Căci acest imens aparat birocratic mai continuă să ducă o politică de dictat, politică ce s-a compromis în întreaga țară. Scenariul e unul și același și la Tiraspol, și la Comrat.

Două mitinguri pe o piață

La 6 august după amiază radioul local din Tighina a anunțat în repetate rînduri, că din inițiativa prezidiului Sovietului orășenesc de deputați ai poporului (președinte Gh. Pologov) la ora 17 va avea loc un miting în legătură cu formarea așa-numitei republici nistrene. Cetățenii erau rugați insistent să sosească la miting. Totuși, la ora numită pe piața din fața primăriei se adunaseră cam puțini oameni. Sau cam săturat orășenii de mitinguri antimoldovenești. Starea de lucruri în economie se face tot mai șubredă, rafturile magazinelor sînt goale, transportul orășenesc funcționează din cale afară de prost... Noua conducere își consumă energia la organizarea numeroaselor manifestări politice și nu mai dovedește să se ocupe de problemele cu caracter social-economic.

Dar iată că pe piață apar coloane de reprezentanți ai întreprinderilor industriale, cei din frunte purtînd drapele roșii. De notat că la întreprinderi s-au format detașamente de entuziaști politici, care sînt gata să-și demonstreze tăria vocii în orice clipă, numai spune-le că au de înjurat F.P.M., Parlamentul și Guvernul republicii. Ți-o fac cu multă măestrie.

Pe piață apăru și un grup de băștinași cu Tricolorul, oprindu-se chiar la pragul executivei. Acest fapt stîrni mare nemulțumire în rîndul separatiștilor. Chipurile, cu ce drept au venit și aceștia, noi sîntem aici stăpîni. Între timp se începu și mitingul. Pe scena improvizată ieșeau unul după altul oratori experimentați care proslăveau republica nistreană, îi numeau pe moldoveni naționaliști și fasciști, iar la cîțiva pași spuneau ce au de spus (fără microfon) băștinașii. Ei protestau categoric împotriva includerii Tighinei în așa-numita republică nistreană, scandau puternic: «Noi sîntem acasă!», «Trăiască Tricolorul!».

Această confruntare nu putea să se desfășoare în mod pașnic. Asupra moldovenilor se năpustiseră grupe de tineri vînjoși. Tricolorul într-o clipă fusese rupt în bucăți. A intrat în acțiune miliția, făcînd cerc în jurul băștinașilor. Nu zăbavă, în mîinile lor apăru încă cîteva drapele de stat. Atacurile s-au repetat. Încăierările puteau să se termine rău de tot. Fusese chemat de urgență un detașament de milițieni ce purtau căști și veste de protecție. Ei îi împinseră în părți pe «internaționaliști». Aceștia, însă, și-au schimbat tactica: au

Nici un compromis!

Joi, grupul de deputați, condus de dl. Ion Prisăcaru, s-a deplasat din nou la Tiraspol. De data aceasta ei au fost primiți cu cea mai mare amabilitate de vicepreședintele comitetului executiv al Sovietului orășenesc de deputați ai poporului Maria Ivanovna Iorjeva. Dumneaei i-a informat că în ajun a avut loc o ședință (de data aceasta a unui oarecare prezidiu) la care s-a hotărît a li se permite deputaților poporului din R.S.S. Moldova să viziteze colectivele de muncă. Ba mai mult, Maria Ivanovna a depus destulă străduință pentru a organiza întîlnirile parlamentarilor cu muncitorii. Grupul s-a divizat în echipe și acestea s-au împrăștiat pe la întreprinderi și organizații.

Împreună cu deputații Valerii Krilov și Gheorghe Ghimpu, cu Victor Grebenșcicov, consultant superior al primului-ministru al R.S.S. Moldova, am fost joi la două uzine: «Elektromaș» și «Kirov», colective mari, care cu un an în urmă printre primele au declanșat grevele împotriva limbii de stat și a grafiei latine, și unde, desigur, activează mulți «patrioți și apărători ai republicii nistrene».

Dialogul a avut loc. Numai că gazdele nu s-au comportat ospitalier și nici binevoitor. De fapt, parlamentarii nici nu-și făceau iluzii. Știau ei că vor fi primiți nu cu flori și aplauze, știau ei că discuțiile în aceste colective nu se vor încheia cu vreo înțelegere reciprocă. Păstrîndu-și calmul, ei au suportat bărbătește toate atacurile și învinuirile, chiar și insultele (cineva i-a declarat lui V. Krilov: «Ti uje ne russkii!»), străduindu-se să răspundă în măsura posibilităților și competenței la toate întrebările adresate oral și în scris. Întrebări, declarații și cereri însă au fost foarte multe. Întîlnirea la uzina «Kirov», de exemplu, a durat trei ore. Și dacă ar fi să facem o generalizare, apoi se conturează limpede mai multe probleme, considerate la Tiraspol foarte importante.

Aici nu este acceptată limba de stat și, în deosebi, alfabetul latin, care, cică, a făcut ca 80 la sută din populația Moldovei să rămînă analfabetă, iar moldovenilor din Transnistria, în genere, le este străină această grafie și ei niciodată nu vor însuși-o. Concluzia: se cere întoarcerea la alfabetul kirilic.

Completamente este respins Tricolorul, care nu poate fi acceptat nici în cazul imprimării pe el a unei noi steme. În Transnistria, da și în Basarabia, zic separatiștii, sub acest drapel «au fost torturați bunelii și părinții noștri». (De nu limba moldovenească, ci cea română, — se mai întreabă tiraspolenii, adresîndu-le în repetate rînduri această întrebare și deputaților. «Voi vreți să vă uniți cu România, iar noi nu vrem. De aceea am și creat o altă republică moldovenească» — declară ei. Li s-a explicat că nimeni n-are de gînd să se unească cu România, chiar nici Frontul Popular nu-și pune un asemenea scop. Și dacă la congresul II al F.P.M. s-a propus ca R.S.S.M. să se numească altfel — Republica Română Moldova — apoi aceasta n-a fost decît o propunere și încă naivă a unei organizații obștești, propunere pe care membrii parlamentului au respins-o și au condamnat-o din capul locului. Moldova a fost și va rămîne stat suveran în componența noii Uniuni. Mi s-a părut că aceste explicații n-au fost înțelese.

O altă serie de întrebări și pretenții au apărut în legătură cu majorarea prețurilor la țigări și la vin. De ce Guvernul acționează pe ascuns, de ce nimeni nu s-a sfătuit mai întîi cu poporul? — întrebau oamenii. (Într-adevăr, de ce? Sînt sigur, întrebarea aceasta și-o pun nu numai tiraspolenii). Unul dintre vorbitori, referindu-se la majorarea prețurilor, a spus că lucrul acesta s-a făcut cu scopul de a stoarce bani pentru întreținerea armatei naționale și a corpului de zece mii de carabineri. Explicațiile lui Victor Grebenșcicov că alte republici au ridicat de acum prețurile la aceste mărfuri și că sumele de bani ce vor fi obținute suplimentar la noi se vor folosi pentru majorarea salariilor lucrătorilor din sfera învățămîntului și a ocrotirii sănătății, pur și simplu, n-au fost ascultate.

Au răsunat, desigur, și alte declarații, întrebări și cereri ultimative. De exemplu, să demisioneze guvernul și să fie dizolvat parlamentul; să nu fie atinși conducătorii republicii nistrene, în caz contrar vor fi întreprinse acțiuni de rigoare etc.

Multe din pretenții erau pur și simplu inventate: că tiraspolenii sînt forțați să vorbească limba română, că nemoldovenilor le este închisă calea în instituțiile de învățămînt superior și cîte și mai cîte. Un bărbat de la uzina «Kirov» a ajuns să declare că la televizor nu poți privi măcar un film în limba rusă. M-am interesat. La Tiraspol ca și la Chișinău pot fi recepționate ambele programe ale televiziunii centrale.

Și V. Krilov, și Gh. Ghimpu au depus multă străduință să le explice oamenilor adevărul cu privire la toate aceste probleme, dar, în loc să fie ascultați, ei erau bombardați din

da», foile volante. — dar argumentele lor se risipeau ușor la primele noastre explicații. Separatiștii au răspîndit foarte multe zvonuri din cele mai bizare despre hotărîrile parlamentului, despre ceea ce se petrece acum în republică.

— **Ce mijloace, ce rezerve credeți că ar trebui aplicate acum de urgență pentru a scoate oamenii aceștia, moldoveni și nu numai, din stînga Nistrului, din eroarea în care s-au pomenit?**

— Cred că ar trebui, în primul rînd, să continuăm întîlnirile, să mai aducem și grupuri de artiști, savanți, alți oameni de cultură. Paralel însă ar trebui să editățm unul-doua ziare speciale în limba noastră, dar cu grafie chirilică, precum și în limba rusă, destinate acestor raioane, să editățm broșuri asupra problemelor celor mai importante: o broșură, să zicem, — totul dictat, politica de compromis în întreaga țară. Scenariul e unul și același și la Tiraspol, și la Comrat.

— **Sînt dirijați de aceeași mînă...**

— Aceeași mînă lucrează, chiar și frazele sînt aceleași. Astăzi, în timpul ce ne aflam în localitățile raionului, pe urmele noastre veneau persoane în limuzine «Toiota». Mă întreb: oare n-au oamenii de lucru, e necesar să se consume atîta benzină? Sînt cam unele și aceleași persoane, adică sînt echipe speciale, formate și dirijate de la Tiraspol pentru a duce propagandă. Dar n-au ajuns ei chiar peste tot. Lucrul e îmbucurător, pentru că lumea a început să înțeleagă că este indusă în eroare, tot așa ca și la fel de fel de referendumuri.

— **Vă mulțumesc.**

A înregistrat:
Gheorghe BOTICĂ.

purtau căști și veste de protecție. Ei îi împinseră în părți pe «internaționaliști». Aceștia, însă, și-au schimbat tactica: au început să-i împroaște pe băștinași cu mere, cartofi, pătlăgele, sticle goale. Iar alături, la vreo zece pași, separatiștii rosteau cuvîntări înflăcărate (în limba rusă) în susținerea așa-numitei R.S.S. Moldovenești nistrene. Obrăznicie fără precedenți La Tighina, oraș pur moldovenesc, e regim de ocupație.

S. IONEL.

bia, zic separatiștii, sub acest drapel «au fost torturați bunelii și părinții noștri». (De parcă sub drapelul roșu al Uniunii R.S.S. n-ar fi fost exterminați, deportați și, pînă mai dăunăzi ținuți în pușcării, zeci de milioane dintre cei mai buni oameni de toate naționalitățile, nu numai din țara noastră, ci și din alte state).

De ce locuitorii Moldovei, care de naționalitate au fost și sînt moldoveni, trebuie să devină români și să vorbească

leme, dar, în loc să fie ascultați, ei erau bombardați din toate părțile cu noi și noi pretenții, aducîndu-li-se cele mai diferite învinuiri.

Mi-am făcut impresia că tiraspolenii cu tot dinadinsul nu vor nici un compromis, nici un consens. M-am convins, de asemenea, că asupra lor n-au avut influență nici cuvintele lui M. S. Gorbaciov, ce reflectă atitudinea sa față de dezmembrarea R.S.S. Moldova.

Gh. LUPUȘOR.

SUSȚINEM PARLAMENTUL

Declararea așa-numitelor republicii găgăuze și nistrene face ca răbdarea băștinașilor să crape.

Considerăm că hotărîrile adoptate de deputații raioanelor sudice și din Tiraspol vin în contradicție cu Constituția R.S.S. Moldova.

Liderii acestor răzvrătiți, fiind susținuți din culise de către dușmanii restructurării și neamului nostru, atentează la integritatea teritoriului R.S.S. Moldova și la existența noastră ca popor.

Susținem hotărîrile Parlamentului cu privire la aceste

acte obraznice și cerem să fie pedepsiți după lege organizatorii separatiștilor.

F. CIOBANU,
I. PROFIR,
G. PÎNZARI.
(În total 29 semnături).

Școala medie din s. Popeasca, r-nul Ștefan-Vodă.